

FORUM FODOK

Hét blad voor ouders, familie en vrienden van dove kinderen - met of zonder CI

FORUM

IN DIT NUMMER o.a.
Ouders over de film Doof Kind
Meer kansen voor jongeren bij Grow2Work
Het Nederlands Gebarencentrum
Theaterkamp JCT-fonds
FODOK-Jaarverslag 2017

IN DIT NUMMER

- 3 Doof Kind vroeger en nu: toerist en/of prins?
- 6 Nieuw boekje: Een doof of slechthorend kind in de groep
- 8 Meer kansen voor jongeren bij Grow2Work
- 10 Het Nederlands Gebarencentrum
- 13 Theaterkampen JCT-fonds
- 14 Geslaagde sportdag
- 15 Sterkerdoor.nl
- 16 INFODOK
- 18 Gebaren.nl
- 20 Rook- en koolmonoxidemelders
- 22 INFOLIO
- 24 Column Dick de Bruijn
- 25 FODOK Jaarverslag 2017
- 28 FOTOFOCUS: Koningsdag 2018

Redactioneel

In het vorige FODOKFORUM vertelde ik over het zware weer waarin de FODOK is beland en de personele maatregelen die we daarom hebben moeten treffen. We hadden er graag met onze leden over gepraat op de ALV, maar die ALV moest geannuleerd worden omdat er onvoldoende aanmeldingen waren. Dat is jammer, want de toekomst van de FODOK is een zaak van ons allemaal. Overigens zijn we ons ervan bewust dat bij de meeste vrijwilligersorganisaties de belangstelling voor de ALV's afneemt. Leden (in ons geval dus ouders) hebben het doorgaans druk genoeg en stellen begrijpelijk prioriteiten.

Dat betekent niet dat we bij de pakken neer zijn gaan zitten. De belangenbehartiging, de informatievoorziening, de ontmoetingsmogelijkheden: we gaan ermee door voor zover en voor zolang we daar de mogelijkheden voor hebben.

Met externe ondersteuning werken we aan een stabiele toekomst voor de FODOK. Wij zijn ervan overtuigd dat de FODOK een rol te vervullen heeft: er komen elk jaar ouders bij die opeens geconfronteerd worden met een doof of slechthorend kind. Die ouders willen we ondersteunen in hun zoektocht naar het beste voor hun kind, van baby tot volwassene. We willen alert blijven op de kwaliteit van de zorg- en onderwijsaanbieders, maar ook samen optrekken om aandacht te vragen voor deze relatief kleine en onzichtbare groep. Samenwerking met de andere belangenorganisaties is daarvoor essentieel. Ook daar investeren we in.

Als dit FODOKFORUM bij u op de mat valt, hebben we een ongetwijfeld boeiende avond achter de rug met Evelien Dirks van de NSDSK over de sociaal-emotionele ontwikkeling van dove en slechthorende kinderen. En in oktober komt Harry Knoors van Kentalis spreken (zie p. 16). Zien we u daar ook?

Map van der Wilden, voorzitter

De FODOK:

- lobbyt in Den Haag;
- overlegt met gezinsbegeleidingsdiensten, scholen en zorginstellingen voor de beste zorg voor je kind;
- publiceert boeken, posters, brochures en dvd's;
- organiseert lezingen en bijeenkomsten voor ouders en kinderen.

WERKEN
AAN EEN
STABIELE TOEKOMST
VOOR
DE FODOK

DOOF KIND VROEGER EN NU: TOERIST EN/OF PRINS?

De film *Doof Kind* kan je niet ontgaan zijn: de film kreeg veel publiciteit binnen en buiten de Dovenwereld en won de IDFA-publieksprijs. Alex de Ronde volgt in de film zijn dove zoon Tobias en gaat met hem en zijn horende broer Joachim in gesprek. Zo en via archiefmateriaal, herinneringen, ontmoetingen en confrontaties laat De Ronde overtuigend zien dat zijn zoon zijn eigen weg gevonden heeft: hij is docent Nederlandse Gebarentaal geworden.

Ilja, moeder van een 10-jarige dochter

"Ik werd overvallen door emoties; ik was er niet op bedacht dat de film me zo zou aangrijpen. Ik zag de kleine Tobias in de groep en ik was meteen terug in de tijd dat mijn dochter op de behandelgroep zat. Ik vond dat toen heel zwaar. De film wierp me weer terug in die tijd; ik vond dat heel confronterend. Tegen dove mensen voor ons in de bioscoop zei ik: 'Mijn kind is ook doof'. Dat was de eerste keer. Tot dan toe had ik haar altijd slechthorend genoemd.

Ik vond het een prachtige film, maar hij ging over een andere tijd. Zou Alex de Ronde in deze tijd dezelfde keus maken, vroeg ik me af. In elk geval zet de film je wel weer aan tot nadenken over je eigen keuzes."

Ilja en haar dochter

Beeld uit de film *Doof Kind*. Bron: vpro.nl

De film

“Ik heb de horende wereld niet nodig”, zegt Tobias. Zijn vader verwoordt dat zo: “De keuze van Tobias was: de eeuwige toerist blijven in je eigen land of een prins te worden in je eigen, beperkte koninkrijk; de (internationale) wereld van de doven.”

De film kreeg in de Nederlandse media veel aandacht en waardering vanwege de indringende wijze waarop het leven van Tobias in beeld wordt gebracht. Maar ook omdat de film doofheid niet als een handicap, maar als een identiteit, zelfs als een ‘bedreigde identiteit’ (Volkskrant), neerzet.

Twée werelden

Voor dove mensen is de film een bevestiging van wat zij al wisten: doofheid is geen handicap, maar brengt je een rijke cultuur, een volwaardige en creatieve taal en een wereld met gelijken, met wie je gemakkelijk contact maakt.

De film *Doof Kind* laat het leven van Tobias prachtig en van binnen-uit zien. Tegelijkertijd geeft de film ouders van jongere dove kinderen inzicht in wat er allemaal in relatief korte tijd is veranderd in de zorg voor en ondersteuning van dove kinderen. De kinderen van nu zijn niet meer te vergelijken met Tobias. Zij maken doorgaans (ook)

Ingrid en haar zoon

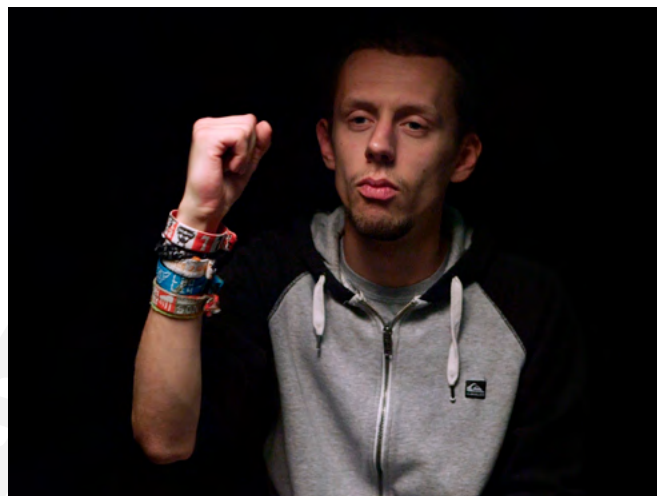
Ingrid, moeder van een 5-jarige zoon

“Ik werd getriggerd door de trailer, waarin Alex de Ronde vertelt dat hij hoorde dat Tobias doof was en zich afvroeg wat er in godsnaam van zo’n jochie terecht moest komen. Want zo voelde ik dat eerst ook. Terwijl ik nu zeg ‘Boeien dat hij doof is...’ Mijn zoon is net zo’n blij en vrolijk kind als Tobias en hij heeft ook geen moeite met zijn doofheid. Maar horen vindt hij ook leuk; mijn zoon heeft de keus! Op zondag gaat hij offline: dan gaan CI en bril af en gebaren we.”

deel uit van de horende wereld. De meeste dove kinderen krijgen twee CI's en komen ver met gesproken taal en spraakverstaan. Op de meeste gezinsbegeleidingsdiensten is veel aandacht voor gebaren en gebarentaal. En ouders doen hun uiterste best om zo gebaarvaardig mogelijk te worden. Maar ze constateren vaak ook dat hun kind na verloop van tijd weinig tot niets meer doet met gebaren, minder 'gelaatgericht' wordt en zijn of haar eigen weg zoekt en vindt in de horende en sprekende wereld.

Alex de Ronde stond voor andere keuzes dan de ouders van nu. En toch heeft hij ook veel met hen gemeen: Alex en al die andere ouders van dove kinderen kijken goed naar hun kinderen, spelen in op hun informatiebehoefte. Ze ontsluiten de wereld voor hun kinderen, maken die wereld toegankelijk en geven hun kinderen vaardigheden mee die hen in staat stellen om zelfstandig en verantwoordelijk te functioneren. Dat is goed ouderschap! Veel ouders van nu bieden hun kind het beste van twee werelden, opdat alle opties open blijven. De FODOK wil ouders hierbij van harte ondersteunen.

Mariën Hannink

Beeld uit de film *Doof Kind*. Bron: vpro.nl

Kjell met Tobias

Arie, vader van een 11-jarige zoon, Kjell

"Echt een verschrikkelijk mooie en intense documentaire en een diep inzicht in de dovencultuur. Gebarentaal verdient gewoon veel meer aandacht, maar ook het doof zijn en de prachtige cultuur die daarmee samen komt, echt iets unieks, maar dat zie je pas als je er veel meer mee te maken krijgt.

Veel ouders horen van CI-teams in Nederland dat je bijna geen gebarentaal hoeft te leren, het CI is er immers.... Daar zijn wij het dus totaal niet mee eens en we volgen nog steeds onze gebarencursussen, nu al zo'n tien jaar en die werpen wel hun vruchten af. In de tussentijd hebben we veel dove vrienden gemaakt en zo kunnen we Kjell twee werelden aanbieden. Die lijken niet zo gemakkelijk samen te gaan, ze leven eigenlijk naast elkaar. Er is weinig integratie, hoe graag we dit ook zouden willen verbeteren.... maar goed, we doen ons best."

EEN DOOF OF SLECHTHOREND KIND IN DE GROEP

Een doof of slechthorend kind in de groep

Inspirerende verhalen van
leerkrachten en andere begeleiders

Recent publiceerde de FODOK het boekje *Een doof of slechthorend kind in de groep*, ontwikkeld in samenwerking met de FOSS en met de inbreng van diverse kinderen, ouders en professionals. In interviews met uiteenlopende professionals en toelichtende teksten lees je hoe een doof of slechthorend kind in de groep optimaal begeleid kan worden. Koop het in de FODOK-webshop voor € 12,50 (tot 1 oktober 2018 speciale actieprijis € 7,50!) en geef zo de onderwijsprofessionals, trainers en anderen om je kind heen een stoomcursus 'expertise dove en slechthorende leerlingen'!

Gespecialiseerd hulpverlener
Caroline van den Berg:

'Ik adviseer ouders altijd om te laten testen hoeveel hun kind hoort in ruis, dus met achtergrondgeluid: dat geeft een realistischer beeld. En zelfs dat beeld is heel beperkt; de gevolgen van gehoorverlies zijn veel te complex om in een paar getallen te vangen.'

Intern begeleider Carla Steensma:

'Ook al hoort Lucas heel veel met zijn CI's, hij heeft natuurlijk toch een auditieve beperking. Zo zal dat omgevingsgeluid altijd een probleem voor hem zijn. Hij heeft er last van, maar je merkt ook dat hij door het geluid informatie mist en dan reageert op wat hij déntkt dat gezegd is. En het is natuurlijk vermoeiend voor hem, hij moet zich extra inspannen om alles te volgen. Daarom moeten we hem goed in de gaten blijven houden en hem blijven steunen.'

Ambulant dienstverlener Suzanne van Nieuwstadt:

'Je bent als ambulant dienstverlener steeds op zoek naar wat een kind nú nodig heeft. Daarom is het zo goed dat je bij een medium setting meer aanwezig kunt zijn en dus dichter op de leerlingen zit. Je kunt makkelijk even overleggen met een leerkracht of de ouders, en je weet beter wat er speelt. Een voordeel is ook dat je onderwijsbehoeften kunt clusteren.'

Leerkracht Michelle Pieterse:

'Terugkijkend denk ik dat ik me er nog meer van bewust had mogen zijn dat deze jongens dóóf zijn. Ik hield er zeker rekening mee, maar het verdwijnt in het dagelijks leven toch gauw naar de achtergrond. Juist bij kinderen als Brent en Lieuwe, die door hun CI wel iets horen en die veel vaardigheden hebben, vergeet je het te gemakkelijk.'

Breakdancedocent Ton Steenvoorden:

'Daar wilde ik Mika bewust van maken: je hoeft je niet te laten beperken. Het is niet erg dat je anders bent, integendeel. We zijn als mensen allemaal uniek en dat is mooi. Als je dat meer gaat gebruiken, wordt het juist je kracht.'

Zorgcoördinator Anja Folmer:

'Naar aanleiding van de ervaring met Veerle hebben we in de school een commissie ingesteld die zich buigt over de bevordering van leerlingen die niet aan de hand van de standaardnormen kunnen worden beoordeeld. In de commissie zitten de rector, de afdelingsleider en ik, en als we dat nodig vinden, kunnen we er een externe deskundige bij halen.'

Mentor Anneke Bakker:

'Het is voor een puber niet leuk om anders te zijn. De meeste kinderen willen graag een beetje onzichtbaar opgaan in de groep, maar dat gaat niet als je doof bent. Jara had vorig jaar periodes dat ze van de schrijftolk af wilde en het allemaal op eigen kracht wilde doen. Het is dan zaak om samen in gesprek te blijven en te achterhalen wat er nou eigenlijk aan de hand is: waaróm wil ze die tolk niet meer, en wat zou dat betekenen voor haar?'

Margrite Kalverboer, de Kinderombudsvrouw:

'Ook mensen die dove en slechthorende kinderen dagelijks begeleiden, maar hierin niet gespecialiseerd zijn, moeten doordrongen zijn van de invloed die zij hebben op een kind. In positieve en negatieve zin. Dit boekje biedt juist deze professionals handvatten om dove en slechthorende kinderen een optimale leer- en ontwikkelomgeving te bieden. Het ultieme doel, volwaardige participatie van dove en slechthorende kinderen, komt daarmee weer een stapje dichterbij.'

MEER KANSEN VOOR JONGEREN BIJ GROW2WORK

Om de uitval onder de jongeren in Nederland tegen te gaan, heeft het Oranje Fonds een nieuw programma opgezet: Meer Kansen Voor Jongeren. Met dit project wil het Oranje Fonds jongeren met uiteenlopende problematiek helpen om toch aansluiting bij de maatschappij te vinden. Een uitgelezen kans voor de bijna onzichtbare groep dove jongeren, die vaak problemen ervaren zodra zij van school komen. Werkgevers zijn te onbekend met de doelgroep om te weten wat ze ermee aan moeten. Men weet te weinig over auditieve beperkingen en daarom worden dove jongeren vaak afgewezen. Na een aantal negatieve ervaringen zakt deze jongeren de moed in de schoenen en zo wordt de afstand tot de arbeidsmarkt steeds groter.

Zo wordt de afstand tot de arbeidsmarkt steeds groter

Grow2Work heeft bij het Oranje Fonds een project voorgedragen om dove en slechthorende jongeren te helpen met concrete stappen naar werk. Het gaat om jongeren die uitgevallen zijn (dus niet meer schoolgaand en niet aan het werk) tot 28 jaar. De pijlers van het project zijn:

- Individuele begeleiding
- Empowerment
- Zichtbaarheid
- Werkplekken creëren.

Het Oranje Fonds heeft ons project, genaamd ProjectYou2Work, samen met nog 22 projecten geselecteerd uit 78 projecten. We gaan nu een start maken. In september mogen er 20 projecten doorgaan. Voor ProjectYou2Work is inmiddels een projectleider aangesteld, namelijk Nienke Oosting: "Zelf ben ik slechthorend, opgegroeid in een horende omgeving. Tijdens mijn eerste baan liep ik voor wat betreft mijn gehoor tegen zaken aan, zoals het notuleren in grote groepen, vergaderingen op afstand. Die kon ik niet goed volgen, waardoor ik ook mijn werk niet goed kon uitvoeren. Inmiddels ben ik een aantal jaar werkzaam binnen de 'slechthorenden- en dovenwereld' en heb ik ontzettend veel geleerd. Middels dit project wil ik jongeren ondersteunen naar een passende baan, waar het op de werkvloer zo is ingericht dat je je werk goed kunt uitvoeren."

Met de koningin aan tafel

Vanuit het Oranje Fonds worden we begeleid om het project op te zetten. Zo hebben we in maart een startweekend gehad waar alle 22 projectleiders kennis met elkaar konden maken. Ook was hier een verrassing voor ons, namelijk een bezoek van koningin Maxima. Zij vormt samen met koning Willem-Alexander het beschermbaar van het Oranje Fonds. Nienke heeft kort met koningin Maxima

gesproken over het project. “We wisten van niets en dan zit de koningin aan tafel om te praten over onze projecten. Ik vond het heel bijzonder. Ze was ontzettend goed op de hoogte, had zich goed ingelezen. Ze vroeg heel specifiek naar onze ideeën en ervaringen.”

Op zoek naar maatschappelijk betrokken bedrijven of managers

Inmiddels zijn wij druk bezig om het project op te zetten en natuurlijk kijken we alvast rond wie we als eerste gaan helpen met de stap naar werk. Als een jongere zich bij ons aanmeldt, gaan we samen kijken naar wat voor werk deze jongere zou willen doen. Samen onderzoeken we welke acties nodig zijn om bij deze baan terecht te komen, bijvoorbeeld ervaring opdoen in het voeren van (sollicitatie)gesprekken. Zo zijn we op zoek naar mooie maatschappelijk betrokken bedrijven of managers die wel eens een uurtje met een dove jongere willen praten over wat er nodig is om bij dat bedrijf te werken. De jongere wordt tijdens deze acties ondersteund door een maatje, dat zelf ook doof of slechthorend is.

Naast dat we de jongeren willen ondersteunen naar werk willen we ook bedrijven en organisaties laten inzien dat iemand die doof of slechthorend is een goede aanwinst is voor het bedrijf. Zo gaan we met bedrijven en organisaties in gesprek om hen te

laten zien wat het betekent om doof of slechthorend te zijn, zodat hier meer kennis over komt in het bedrijfsleven en meer begrip en mogelijkheden voor dove en slechthorende werknemers.

Voor meer informatie over dit project, maar ook als u tips over werkgevers heeft of ons op andere wijze wilt steunen, kunt u contact opnemen met info@Grow2Work.nl.

Ine Klösters (l), projectleider Grow2Work en Nienke Oosting (r), projectleider ProjectYou2Work

Het Nederlands Gebarencentrum is in 1996 opgericht als onafhankelijke landelijke Stichting. De oprichters waren de toenmalige Scholen voor Doven (Koninklijke HD Guyot, Effatha, Instituut voor Doven St. Michielsgestel (nu allemaal verenigd in Koninklijke Kentalis), Koninklijke Amman Stichting (nu Auris) en de NSDSK.

Het Nederlands Gebarencentrum wordt voor de helft van zijn begroting gefinancierd door het ministerie van OCW, waarvoor elk jaar specifieke projecten moeten worden uitgevoerd. Op onze site staat elk jaar een verslag van de projecten die we uitvoeren voor OCW (zie <https://www.gebarencentrum.nl/bibliotheek/publicaties/>).

Het Gebarencentrum is een non-profitinstelling en is afhankelijk van zowel subsidie als de inkomsten van de verkoop van producten. Bij het Gebarencentrum werken tien mensen waarvan vijf Dove NGT-gebaarders en vijf horende mensen.

HET NEDERLANDS GEBARENCESTRUM

WIE WE ZIJN, WAT WE DOEN EN WELKE PRODUCTEN WE MAKEN

Doel en missie

Het doel was oorspronkelijk om landelijk cursusmateriaal in de Nederlandse Gebarentaal te ontwikkelen voor de oprichters van het Gebarencentrum. Tussen 1996 en 2006 is een groot aantal cursusmodules voor diverse doelgroepen ontwikkeld (o.a. de Oudermodules 1, 2 en 3, Babymodule, NGT AB 1 en 2, NmG Onderwijs 1, 2 en 3, NmG voor Peuters, NmG AB 1 en 2 en alle modules voor de HU-opleiding Tolk/Docent NGT die in 1998 begon). Omdat er in 1996 geen opleiding was voor dove docenten gaf het Gebarencentrum ook de instructies voor docenten. We geven nog steeds instructies en ontwikkelen ook nog modules, maar op beperktere schaal.

Landelijk cursusmateriaal in de Nederlandse Gebarentaal

We hebben onlangs de modules NGT AB 1 en 2 en NmG Onderwijs 1 en 2 vernieuwd en de modules NmG met Peuters en NmG AB 1 en 2 hebben een uitbreiding gekregen met de nieuwste module Verder met NmG. We werken samen met Kentalis aan een complete herziening van de Babymodule, die in 2018 zal uitkomen via de elektronische leeromgeving van Kentalis.

Alle modules worden gecombineerd met een leeromgeving waarin gebaren geoefend kunnen worden.

Het lexicon van de Nederlandse Gebarentaal beheren en uitbreiden

Vanaf 2000 kreeg het Nederlands Gebarencentrum ook als taak om het lexicon van de Nederlandse Gebarentaal te beheren en uit te breiden. Sinds 2004 is het Gebarencentrum officieel het Lexicografisch Instituut voor de Nederlandse Gebarentaal. Tussen 1998 en 2001 is onder leiding van het Gebarencentrum het Standaardisatieproject van Basis- en OnderwijsLexicon (STABOL) uitgevoerd. Dit project was een vereiste van de overheid om de Nederlandse Gebarentaal wettelijk te kunnen erkennen én er was een verzoek van de scholen en gezinsbegeleidingsdiensten om te komen tot standaardmateriaal waarbij niet meer verschillende varianten van gebaren werden aangeboden. Standaardisatie was ook belangrijk voor het invoeren van tweetalig NGT/NL-aanbod in het speciaal onderwijs aan dove kinderen. Omdat we in Nederland in de jaren 1980 een uitgebreid corpus van gebaren uit de verschillende regio's hadden verzameld, konden we de standaardisatie van het basislexicon

redelijk makkelijk uitvoeren: 60% van de gebaren waren namelijk al landelijk en van de overige 40% zijn de meeste gebaren als synoniemen toegevoegd aan het standaardlexicon.

De grootste uitdaging was het uitbreiden van het lexicon van NGT: omdat de taal tussen 1880 en 1980 verboden was in het onderwijs, waren er voor heel veel begrippen geen gebaren. Het Gebarencentrum heeft tussen 2004 en 2018 zo'n 7.000 nieuwe begrippen toegevoegd aan het lexicon van NGT. We hebben daarvoor het Gebarenatelier: dove mensen uit verschillende regio's komen elke 6-8 weken samen en bespreken dan de begrippen waar geen gebaren voor zijn. (Zie voor meer informatie (<https://www.gebarencentrum.nl/projecten/projectarchief/gebarenatelier/>))

Onze woordenboekproducten

Het Gebarencentrum beheert dus de grootste online database van NGT-gebaren in Nederland en zorgt ervoor dat deze database toegankelijk is via het online gebarenwoordenboek waarin zo'n 16.000 gebaren te vinden zijn. Niet alleen de standaardgebaren, maar ook de varianten zijn daar in te vinden.

Het gebarenwoordenboek is via een abonnement of licentie toegankelijk en geeft niet alleen informatie over de gebaren maar ook over de context waarin de gebaren gebruikt worden.

Een voorbeeld van het online gebarenwoordenboek is hier te zien:

Naast het online woordenboek hebben we tal van Gebarenwoordenboeken gemaakt met tekeningen. Een tekening is echter vaak lastig te begrijpen als je het gebaar niet kent. Een klein verschil in beweging of handvorm kan een groot verschil in betekenis zijn!

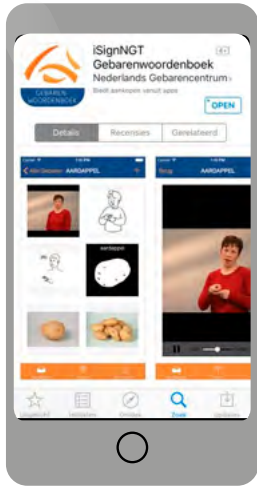
In 2009 hebben we het Van Dale Basiswoordenboek Nederlandse Gebarentaal uitgebracht met ruim 3.000 standaardgebaren. Een mijlpaal voor de Doven-gemeenschap omdat voor het eerst ook de Nederlandse Gebarentaal in het rijtje van Van Dale-woordenboeken in de boekhandel te vinden is.

Het Thema-woordenboek voor kinderen hebben we gemaakt na onderzoek welke 1.500 begrippen de belangrijkste zijn voor jonge dove kinderen.

Daarnaast hebben we een serie kleinere Thema-Gebarenwoordenboeken:

Sinds 2011 hebben we een gratis app voor de iPhone en sinds 2013 ook voor Android waarin na de laatste update ruim 900 gebaren te vinden zijn. Daarnaast zijn er in-app aankopen mogelijk van de thema's die horen bij de modules en speciale thema's zoals MuseumLexicon of Rekengebaren. De app heet iSignNGT en is te vinden in de Apple Store en Google Play Store.

Gratis app voor iPhone en Android

Het is (nog) niet mogelijk om het online woordenboek via een mobiele telefoon af te spelen, maar we proberen eind 2019 wel de online applicaties

aan te passen. We zijn nu bezig met een vernieuwing van onze database waar alle online applicaties aan gekoppeld zijn.

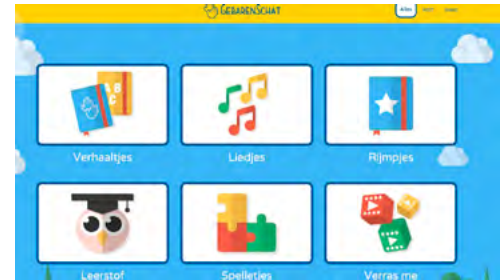

NmG en NGT in liedjes en verhalen

Het Gebarencentrum werkt ook samen met anderen aan producten, zoals bijvoorbeeld Liedjes in Gebaren dat we samen met Jolanda de Wit hebben gemaakt en met onze vaste illustrator Alex Stuijbergen, die ook alle gebarentekeningen maakt.

Alle liedjes zijn te vinden in ons meest recente product: De Gebarenschat, een webapplicatie voor ouders, jonge dove en slechthorende kinderen en leerkrachten. In deze applicatie hebben we alle producten gebundeld die we op dvd gemaakt hebben: verhaaltjes in NGT en NmG en liedjes in NmG.

We voegen daar telkens nieuwe verhalen aan toe, zoals onlangs de Fabels in NGT *Haas en Schildpad* en *Leeuw en Muis*. Daarnaast zijn daar ook altijd de prentenboeken van het jaar te vinden.

Tot slot

Het beheren en uitbreiden van de database en de productie van tal van (online) producten vormen de kerntaken van het Nederlands Gebarencentrum. Daarnaast doen we op kleine schaal wetenschappelijk onderzoek naar de grammatica van NGT en nemen we vaak deel aan internationale onderzoeksprojecten (zie www.gebarencentrum.nl/projecten/onderzoek/). Een andere belangrijke activiteit is het vertalen van teksten en verhalen in NGT en NmG. We maken daarbij altijd gebruik van dove presentatoren en we hebben de beschikking over een eigen studio.

We hebben een klein team en een beperkt budget, maar we proberen zoveel mogelijk te voldoen aan onze missie: we willen bijdragen aan de zichtbaarheid van deze taal en aan de versterking van de positie in de Nederlandse samenleving van dove mensen die NGT gebruiken.

Voor meer informatie: zie www.gebarencentrum.nl

Trude Schermer
Directeur Gebarencentrum

THEATERKAMPEN JCT-FONDS

Theater maken, spelletjes spelen, praatjes maken, heel veel lachen en nieuwe vriendschappen opbouwen. Ons kamp is meer dan een kamp! Omgeven door het gras, de bomen en de prachtige natuur bevindt zich in Oud Valkeveen het Gustav Brieglebuis. Dé plek waar we nu voor de vierde keer terugkeren. Slapen in knusse blokhutten waar niemand alleen slaapt. Spelen in de buitenlucht van 's morgens vroeg tot 's avonds laat. Ontbijten, lunchen en dineren met z'n allen, klaargemaakt door twee fantastische koks. En natuurlijk wordt er flink geoefend. Het maken van een theaterstuk staat centraal tijdens kamp, maar er is meer!

Ieder jaar krijgen de deelnemers te horen dat we tijdens ons dagje uit gaan schaatsen! Of we gaan een bezoekje brengen aan een museum, waar we een tolk voor hebben geregeld. De terugkerende deelnemers weten het inmiddels wel, 'ha-ha, we gaan zwemmen' denken ze dan. Sommige (nieuwe) kinderen reageren serieus en willen niet mee, of ze zeggen dat ze hun schaatsen niet mee hebben. Dat hun papa en mama dat vergeten zijn om in te pakken. Als we het zwembad dan naderen, is er dikke pret. De hele dag zwemmen of van de glijbaan afgaan. Maar er is nóg meer!

We hebben een programma waar we ons deels aan houden, maar we hebben af en toe ook heerlijke impulsieve acties. Zo was er in 2016 een heuse bruiloft met alles erop en eraan, het begon met een idee van een enthousiaste deelnemer en het rolde uit tot een heerlijke bruiloft. Tranen in de ogen van het lachen, niet alleen bij de kinderen maar ook bij de leiding. En vergeet alle sketches, het tappen van moppen en het genieten bij het kampvuur niet! Ook het kampvuur wordt ieder jaar aangestoken, soms wel meerdere avonden. En dan komen daar, net als ieder jaar, de laatste avond en de laatste ochtend-/middaguurtjes. Afscheid nemen bestaat niet, we zien ze volgend jaar weer terug. Genieten is een vak, iedereen bij ons weet hoe!

Sofie Helleman

Meer informatie op www.jctfonds.nl
Jean Couprie-kindertheaterkamp
voor kinderen van 6 tot en met 14 jaar:
5 tot en met 10 augustus 2018
Jean Couprie-jongeren theaterkamp
voor jongeren van 15 tot en met 21 jaar:
12 tot en met 18 augustus 2018
Kosten: € 200,-.

Vol is vol!

In Amsterdam

GESLAAGDE SPORTDAG VOOR DOVEN EN SLECHTHORENDEN

Op 15 april vond een succesvolle doven-en-slechthorendensportdag plaats, bij het Friendship Sports Centre in Amsterdam Noord. Sportclub Only Friends en Maaïke Ferf Jentink van FJ Move organiseerden deze dag voor de tweede keer, na een succesvolle sportdag in 2017. Deelname aan de sportdag was gratis.

Er kwamen zo'n 100 dove en slechthorende deelnemers, vanaf zes jaar, op de sportdag af. De oudste deelnemer was een man van 65. Gezonde doven en slechthorenden, maar ook doven en slechthorenden met een lichamelijke of verstandelijke beperking deden mee. Het was

heel mooi om te zien dat al deze doven en slechthorenden samen kunnen sporten en er met zijn allen plezier aan beleven. Ook heerlijk is dat de deelnemers onderling kunnen communiceren zonder belemmeringen. Bovendien was het mooi weer: een absoluut geweldige dag!

Only Friends en FJ Move willen laten zien dat sporten leuk is en plezier kan geven. Ze willen doven en slechthorenden stimuleren om meer te gaan sporten. Hen inspireren om eens andere sporten te proberen. Ook voor doven en slechthorenden kan het lastig zijn om een sport uit te kiezen. Tot nu was er ook nooit een aanbod om verschillende sporten op één plek te kunnen uitproberen om zo uit te vinden wat je leuk vindt. Hier kunnen dove en slechthorende mensen inspiratie opdoen en hopelijk zullen ze zich in de toekomst aanmelden bij een sportclub.

Op de sportdag werden negen verschillende sporten aangeboden: voetbal, kickboksen, fitness, honkbal, handbal, atletiek, bootcamp, basketbal en rolstoelbasketbal. De deelnemers mochten in drie sportrondes drie sporten uitkiezen. Ook was er een aparte kindergroep van 6 tot en met 11 jaar. De kinderen bleven bij elkaar en deden samen ook drie verschillende sporten.

Maaïke Ferf Jentink
<http://www.fjmove.nl>

**Wie weet komt er volgend jaar
weer een sportdag....**

foto's © Grenzeloos actief
(www.grenzeloos-actief.nl).

Tijdens de laatste sportronde was er ook een meet-up voor ouders en geïnteresseerde sporters.

Na de sportronden kregen deelnemers een gratis buffet aangeboden, om nog even gezellig met elkaar te kunnen kletsen.

Voor meer informatie over de sportdag kun je contact opnemen met Maaïke: maaïke.ferfjntink@onlyfriends.nl. Je kunt ook kijken op www.grenzeloos-actief.nl. Zoek je een goede sportclub die openstaat voor je dove of slechthorende kind? Kijk op www.unieksporren.nl. Als je niet vindt wat je zoekt, kun je ook mailen met Maaïke.

STERKERDOOR.NL HOME (7) Vul hier je zoekterm in

Sterkerdoor.nl biedt praktische informatie en advies aan mensen die doof, slechthorend of doofblind zijn, een taalontwikkelingsstoornis hebben of andere gehoorgerelateerde aandoeningen hebben, en hun naasten.

Keuzehulpen ?

 Hoorhulpmiddelen (https://www.hoorwijzer.nl/)	 Tolkvoorzieningen (https://tolkkeuzehulp.nl/)	 Onderwijs (https://keuzehulpouderwz.nl/)	 Zorg/Wmo (https://www.keuzehulpzorgwmo.nl/)	 HoorWERwijzer (https://hoorwerkwijzer.nl/)
 CI volwassenen (http://cikeuzehulp.nl/)	 CI voor Kinderen (http://www.cikeuzehulpki.nl/)	 Ploetsloof (http://pkijsdoofkeuzehulp.nl/)	 Erbij horen als kind (http://erbijhoren.nl/)	

STERKERDOOR.NL: HEEL VEEL NUTTIGE INFORMATIE BIJ ELKAAR!

De zeven organisaties van het Platform doven, slechthorenden en tos hebben samen met de Oogvereniging een nieuwe website gelanceerd, met een aantal nieuwe keuzehulpen en veel informatie over thema's die relevant zijn voor onze achterbannen.

De keuzehulpen geven ondersteuning als je op zoek bent naar informatie over onderwijs of zorg, tolkvoorzieningen, hoorhulpmiddelen of het CI-traject voor je kind. Ze bieden je informatie en opties die je kunt onderzoeken en/of aan een behandelaar kunt voorleggen. En ze geven je een sterkere positie in je gesprekken met de professionals rondom je kind. Ook helpen ze je gefundeerde keuzes te maken.

Op sterkerdoor.nl vind je ook de leuke website *Erbij Horen* met veel nuttige tips voor dove en slechthorende kinderen.

Kortom: alles wat je altijd al weten wilde en nog nooit bij elkaar zag staan, vind je op sterkerdoor.nl!

Deze rubriek bevat korte berichten over wat er binnen (en buiten) de FODOK speelt.

www.fodok.nl

LEESVERTELWEDSTRIJD 2018

Op zaterdag 21 april kwamen meer dan 500 dove, slechthorende én horende bezoekers naar het Beatrixtheater in Utrecht voor de finale van de 21e editie van de Nationale Leesvertelwedstrijd, de landelijke wedstrijd 'voordragen in gebarentaal'. Het was een feestelijke en geslaagde middag met finalisten uit het hele land. De winnaar werd Yahya Liban Mohammed van de Kentalis Guyotschool in Haren. Tweede werd Meryem Dallali van de Bosschool in Arnhem, Joshua Heymach van de Polanoschool in Rotterdam werd derde.

LAATSTE BOEK IN DE TROEF-REEKS: NU VERKRIJGBAAR!

Het laatste deel van de trilogie *Vluchten voor de oorlog*, tevens het allerlaatste boek van de Troef-reeks, is recent uitgekomen en nu te bestellen bij boekhandel of uitgever (<http://vantrichtuitgeverij.nl>): *Veilig in Nederland?*

Prijs € 13,00. De trilogie *Vluchten voor de oorlog* kost € 25,00; zoek op ISBN 9789492333339.

Het boek kon worden uitgebracht dankzij financiële ondersteuning van het Hermusfonds en de Stichting Vrienden van Effatha.

Hoofdpersoon Omar is, na de vlucht uit Syrië, met zijn moeder en zusje in Nederland aangekomen. Met Numi, een vriendin, en Mo, een vriend van Omar, logeren ze bij tante Polla. Mo wil terug naar Syrië, omdat zijn ouders en zusje daar zijn. Hij ontmoet vrienden die hem zullen helpen. Maar zijn het wel echte vrienden? Omar beleeft door hen angstige ogenblikken.

De Troef-reeks heeft in haar ruim twintigjarige bestaan meer dan zestig mooie en toegankelijke boeken voor dove jongeren uitgebracht. De meeste boeken zijn nog steeds verkrijgbaar via Van Tricht uitgeverij, waarmee de FODOK al die tijd met veel plezier heeft samengewerkt.

FODOK-AVOND DOOR PROF. DR. HARRY KNOORS OP 10 OKTOBER 2018

Op woensdag **10 oktober** is er weer een interessante FODOK-avond door prof. dr. Harry Knoors: **Slechthorende en dove kinderen evidence based opvoeden en onderwijzen.**

Neonatale gehoorscreening, toepassing van cochleaire implantatie, gebruik van digitale hoortoestellen, communicatie in de Nederlandse Gebarentaal: allemaal ingezet om de ontwikkeling van jonge slechthorende en dove kinderen te bevorderen. Maar zijn hiermee ook hun schoolprestaties toegenomen? En geldt dat voor iedereen?

Dat is nog maar de vraag. In deze lezing bespreekt Harry Knoors, programmaleider Doof/SH bij Kentalis en hoogleraar Opvoeding en Onderwijs Doof/SH aan de Radboud Universiteit, een aantal nationale en internationale studies naar condities voor en uitkomsten van het schoolse leren van doven en slechthorenden. Ook gaat hij in op mogelijke redenen voor de aanzienlijke variatie in schoolprestaties. Waarom laat een grotere groep kinderen dan wellicht verwacht minder vooruitgang zien dan gehoopt? En tot slot bespreekt Harry Knoors opties om het leren van slechthorende en dove leerlingen in het tijdperk van Passend Onderwijs verder te verbeteren.

Locatie: Randhoeve 221, 3995 GA Houten

Tijd: half 8 tot uiterlijk half 10

Aanmelden is verplicht en kan door een mail te sturen naar info@fodok.nl. Wil je gebruikmaken van een tolk gebarentaal of schrijftolk, meld dat dan even.

HEB JE OF KEN JE EEN DOOF KIND?

Dan ben je natuurlijk lid of donateur van de FODOK!

Als lezer van FODOKFORUM ben je doorgaans al lid of donateur van de FODOK. Geef je jouw FODOKFORUM ook wel eens door aan een ander, een collega of een familielid, een andere ouder of de docent van je kind? Dat zou geen gek idee zijn: ook zij kunnen profijt hebben van de artikelen in FODOKFORUM, en ook zij zijn natuurlijk welkom als lid of donateur.

De FODOK is blij met alle (nieuwe) leden en donateurs: zo kunnen wij ons werk blijven doen!

Lidmaatschap en donateurschap kosten beide € 25 per jaar (maar meer mag natuurlijk ook).

Meld je aan op <https://www.fodok.nl/helpen/lid-woorden/>

WAAROM ZOU JE LID OF DONATEUR WORDEN?

Omdat de FODOK dingen oppakt die niemand anders op zich neemt.

De FODOK heeft drie hoofdtaken: belangenbehartiging, voorlichting en lotgenotencontact. Omdat doofheid relatief weinig voorkomt, staat het niet hoog op de politieke en maatschappelijke agenda.

Belangenbehartiging is essentieel, bijvoorbeeld bij het verbeteren van onderwijs en zorg voor dove kinderen, met of zonder CI. De FODOK overlegt met veel verschillende organisaties en doet het nodige aan lobbywerk; niet altijd zichtbaar, maar uiterst noodzakelijk en effectief.

Voorlichting geeft de FODOK via de website, boeken en brochures. Dit materiaal wordt veel door ouders gebruikt, maar ook door familieleden, vrienden en professionals. Twee keer per jaar verschijnt het leden- en donateursblad FODOKFORUM, naast een maandelijkse digitale editie, met nieuws en ontwikkelingen die van belang zijn voor iedereen in de omgeving van een doof kind.

Lotgenotencontact is belangrijk omdat het aantal dove kinderen beperkt is, dus ook het aantal ouders van deze kinderen. Maar juist ouders hebben behoefte aan onderling contact. Daarom organiseert de FODOK diverse ontmoetingsmogelijkheden voor ouders en kinderen.

DE FODOK HEEFT VEEL BEREIKT!

- Het tot stand komen van een snelle diagnose van doofheid en een goede verwijzing van kind en ouders
- Grotere invloed op de kwaliteit van de CI-teams
- Meer aandacht en materiaal voor sociaal-emotionele en seksuele opvoeding in het onderwijs
- Meer aandacht voor de kwaliteit van de zorg en voor het creëren van aparte voorzieningen voor meervoudig gehandicapte doven
- Oprichting van psychische hulpverlening voor dove kinderen, jongeren en volwassenen
- Ontwikkeling van speciale leesboeken voor dove jongeren (de Troef-reeks) en andere leesbevorderingsmaterialen.

DIT DOET DE FODOK OOK

- De FODOK organiseert regelmatig ouderavonden en informatiebijeenkomsten waar ervaringen en informatie kunnen worden uitgewisseld.
- De FODOK overlegt regelmatig met scholen en andere instellingen voor dove kinderen.
- De FODOK benadert de Tweede Kamer als er ontwikkelingen zijn die verkeerd uitpakken voor dove kinderen.
- Bestuursleden en medewerkers verzorgen presentaties bij diverse gelegenheden, nationaal en internationaal.

Van zo'n club word je toch lid of donateur!

Leden:

- hebben korting op FODOK-publicaties.
- kunnen gebruik maken van het Juridisch Steunpunt.

Leden en donateurs:

- ontvangen twee maal per jaar FODOKFORUM.

NB Alleen ouders kunnen lid worden. Anderen worden donateur.

RAMON EN NIENKE FLUITMAN: AL MEER DAN 13 JAAR ACTIEF IN GEBAREN

Ruim dertien jaar geleden begonnen wij, Ramon en Nienke Fluitman, na de opleiding tolk en docent Nederlandse gebarentaal aan de Hogeschool Utrecht samen een bedrijf. Gebaren.nl richt zich op allerlei producten en diensten die te maken hebben met de Nederlandse Gebarentaal. In dertien jaar is er veel gebeurd. Zo'n acht jaar geleden startte onze samenwerking met de FODOK. Toen organiseerden we jarenlang mede het kinderprogramma binnen de FODOK-dag. De leden van FODOK zijn nog altijd een belangrijke doelgroep voor ons.

Ramon tolkt nog iedere dag met heel veel plezier. Zijn specialisme is justitie en het tolken binnen internationale settings. Het bijzondere van de link met FODOK-leden is dat hij de kindermomenten mag komen tolken en door het jaar heen vragen mensen hem speciaal om te tolken tijdens sportkampen of sportdagen.

Nienke geeft met haar team trainingen aan allerlei verschillende doelgroepen en ontwikkelt educatieve producten. Momenteel bieden we gebarencursussen in de zorg, het bedrijfsleven en bij sociale werkbedrijven (voorheen sociale werkvoorzieningen). Onze workshops en losse trainingen geven wij voornamelijk aan pedagogische medewerkers en leerkrachten.

Wapperkids

Wij zijn ervan overtuigd dat iedereen veel plezier kan hebben met het maken van gebaren, dus ook horende mensen. Met Wapperkids slaan we een brug tussen volwassenen, kinderen en gebaren. Zo geven we voorstellingen *Voorlezen met gebaren* en trainingen in bibliotheken, kinderdagverblijven en scholen. Een klein gebaar geeft veel plezier!

Een klein gebaar geeft veel plezier!

Onze voorstellingen zorgen altijd voor veel plezier en enthousiasme, zowel bij kinderen, hun ouders/verzorgers als professionals. Voorlezen wordt een beleving als je er gebaren bij gebruikt! Maar ook besteden we aandacht aan het gebruiken van gebaren de hele dag door, om zo de taalontwikkeling van kinderen te ondersteunen of te stimuleren.

Voorbeeldpagina uit het doeboek *Sport gebaren*

In deze twee dagen dompelen wij deelnemers onder in gebarentaal. Het is een ervaring om nooit te vergeten! Door samen de stilte te delen brengen wij meer dan alleen het leren van gebaren. Naast leren staan ook beleven en ontmoeten centraal!

KidSigns

In de afgelopen jaren bleek steeds weer dat er ook behoefte is aan een vervolg op Wapperkids. Wapperkids richt zich namelijk op het wat jongere kind, vanaf baby tot ongeveer groep 2. Daarom hebben we nu een vervolg op Wapperkids: KidSigns!

We hebben sinds kort materiaal waarmee basisscholen zelf aan de slag kunnen gaan met gebaren. Er zijn doeboeken voor verschillende leeftijden met kleurplaten van gebaren, leuke puzzels en weetjes over gebarentaal die aansluiten bij de leeftijd.

Ook hebben we een kennismakingscursus gebarentaal voor kinderen ontwikkeld. Zo kunnen we in klassen met een dove of slechthorende leerling de kinderen een cursus aanbieden, waardoor ook de andere kinderen een gebaar leren maken. Kinderen die kennismaken met gebaren(taal), leren creatief en visueel communiceren. Zij leren openstaan voor mensen met een auditieve beperking en kijken niet raar op wanneer zij gebarentaal tegenkomen, maar kunnen meedoen! Jong geleerd is oud gedaan!

Tweedaagse training *Praten in Stilte*

Gebaren leren door twee dagen je stem niet te gebruiken en alleen te gebaren: een unieke training op een historische locatie! De training vindt plaats in het klooster Sint Catharinadal, een oase van rust. Het is een heerlijke plek om je voor het eerst of opnieuw te verdiepen in gebarentaal.

We hebben de eerste trainingen al achter de rug, het was een succes! Deelnemers zijn enthousiast over de beleving en hun eigen leerproces. Een van de ouders reageerde na afloop: 'Het waren twee topdagen. Ben superblij dat ik deze training gedaan heb. Ik heb ontzettend veel gebaren geleerd en nog meer kennis opgedaan van de 'dovenwereld'. Echt een verrijking om dit te mogen ervaren op zo'n fantastische locatie. Eenmaal thuisgekomen ben ik het geleerde gelijk gaan toepassen en mijn zoon glunderde van oor tot oor. Hij keek me aan alsof hij wilde zeggen 'He mama, dat deed je eerst nooit'. Ik gebaar nu nog meer, gebruik nog meer mimiek en betrek hem overal bij. Ja....dat is heel vermoeiend en alles duurt 2x zo lang, maar als ik naar dat blije snoetje kijk, heb ik dat er heel graag voor over.'

Nieuwe ideeën

Gebaren.nl staat altijd open voor nieuwe ideeën. We proberen vernieuwend te zijn en tegemoet te komen aan wensen en behoeftes van mensen die gebaren gebruiken.

Meer informatie: www.gebaren.nl
Ramon en Nienke Fluitman

Brandpreventie in eigen huis

ROOKMELDERS EN KOOLMONOXIDEMELDERS

Als je een nieuwsbericht leest over een gezin dat 's nachts door brand is verrast, ga je als ouder toch weer even nadenken over de brandpreventie in eigen huis. Is alles wel op orde? Zijn de rookmelders werkend en goed geplaatst? Hoe vaak gebeurt het niet dat de batterijen niet worden vervangen als ze leeg zijn? Veel rookmelders geven een bijna-leeg-signaal af. Dat is een vervelend geluid; de batterij moet vervangen worden, maar die is net niet in huis....

Hetzelfde geldt voor een koolmonoxidemelder. In een ruimte met een verbrandingstoestel

(CV-ketel, kachel, geiser) zou eigenlijk een koolmonoxidemelder moeten hangen. Op de website van de brandweer is uitgebreid advies hierover te vinden: www.brandweer.nl/brandveiligheid/koolmonoxide

Speciale rookmelders voor doven

In gevallen van brand of het vrijkomen van koolmonoxide wil je natuurlijk dat je hele gezin op tijd gewaarschuwd wordt. Dove kinderen zullen in de nacht echter niet wakker worden van een 'normale' rookmelder of koolmonoxidemelder, hoe hard het apparaat ook tekeer gaat. Dat betekent dat een 'gewone' melder van de bouwmarkt dus niet volstaat voor het dove kind.

Gelukkig bestaan er speciale rookmelders voor doven. Deze rookmelders geven het signaal door aan een trilwekker. De meeste kinderen hebben een wek- en waarschuwingssysteem in huis met flitslampen en een trilwekker. Ook een rookmelder kan hierbij geleverd worden.

Het hele wek- en waarschuwingssysteem (inclusief rookmelder) wordt vergoed door de zorgverzekering. Wel is er een verklaring nodig van CI-team, KNO-arts of Audiologisch Centrum. Soms volstaat een verklaring van de huisarts waarin staat dat je kind doof geboren is en dus behoefte heeft aan een wek- en waarschuwingssysteem.

Een koolmonoxidemelder voor doven wordt (nog) niet vergoed door de zorgverzekering. Ze zijn echter wel te koop.

Bellman

Bij het Bellmansysteem is een speciale koolmonoxidemelder te koop. Zodra er een koolmonoxidemelding is, zal dit doorgegeven worden aan de trilwekker van Bellman. De prijs is ca. 250 euro: www.gemakshalveenzo.nl. De melder is ook te bestellen via de leverancier van Bellman: Multicaresystems. www.multicaresystems.nl.

Lisa

Via de leverancier van het Lisa-systeem is een Alarmo-zender te koop. Deze zender reageert op geluiden van rook- en koolmonoxidemelder en stuurt het signaal door naar de Lisa-trilwekker. De prijs is ca. 133 euro. De melder is leverbaar via Hoorexpert (of via de audicien). www.hoorexpert.nl.

Ander systeem

Fire Angel levert een koolmonoxidemelder met een trilschijf (W2-CO-10X-EU). De melder geeft tijdens de signalering ook stroboscopische lichtflitsen af. Met deze koolmonoxidemelder gekoppeld aan het flitslicht + trilplaat kunnen doven en slechthorenden ook gewaarschuwd worden bij alarmsituaties. De prijsindicatie is 200 euro. Fire Angel (W2-SVP-630-EU) levert ook een rookmelder met losse trilschijf (prijs ca. 120 euro). www.brandpreventiewinkel.nl/winkel/koolmonoxidemelder/koolmonoxidemelder-voe-doven-en-slechthorenden/

Karla van der Hoek
Henk Prevaes

INFOLIO

GOED OM TE WETEN...

Wil je meer weten over één van de genoemde onderwerpen of heb je zelf een interessant nieuwtje waar ook andere ouders hun voordeel mee kunnen doen? Bel of mail ons: 030 - 290 0360 of info@fodok.nl
Zie ook www.fodok.nl

SOLDAAT VAN ORANJE VOOR DOVEN EN SLECHTHORENDEN

Wij hadden nooit gedacht om naar een musical te gaan, dat is toch niet iets wat je snel zou doen met een auditieve beperking. Maar toen wij hoorden dat er een speciale voorstelling voor doven en slechthorenden georganiseerd werd van één van de succesvolste musicals van Nederland, waren we meteen enthousiast.

Na al die verhalen van anderen die er al waren geweest, hoe prachtig het wel niet was, hadden wij nu de kans om het zelf mee te maken. En... ze hadden zeker geen ongelijk. Wat hebben wij enorm genoten van de musical. Het was veel beter en mooier dan wij ons hadden voorgesteld.

Foto: Samuel van Leeuwen

De ambiance was echt heel geweldig. Boven het toneelstuk kon men het gesprokene volgen via twee gebarentaaltolken en/of de ondertiteling die werd verzorgd door een schrijftolk. Je kon het verhaal dus op twee wijzen volgen. Dit was heel goed gedaan, zo kun je het publiek de beste ervaring bieden. Zelf hebben wij het meest gebruik gemaakt van de ondertiteling vanwege het feit dat wij zo onze ogen meer op het toneelstuk gericht konden houden.

Na de afloop was heel goed te zien dat iedereen erg van de voorstelling genoten had. Wij hebben een topavond gehad en willen bij dezen iedereen die dit mogelijk heeft gemaakt bedanken voor deze bijzondere ervaring. Mocht in de toekomst iets soortgelijks georganiseerd worden, dan zullen wij zeker weer van de partij zijn.

Evert & Martje

INTERACTIE BIJ DE GEBARENBOOM

Leerlingen van de Guyotschool voor VSO hebben De Gebarenboom gebouwd. De Gebarenboom zet mensen in beweging om kennis te nemen van de Nederlandse Gebarentaal. Onder deze boom met armen als takken, kun je lekker relaxed gebarentaal leren. Het doel is dat de Nederlandse Gebarentaal meer bekend wordt en goed zichtbaar is in de maatschappij. Voor de turquoise kleur is gekozen vanwege de symbolische betekenis ervan, namelijk: 'vernieuwing van het bestaande, gericht op de toekomst'.

Op Koningsdag is de boom voor het eerst in gebruik genomen. Aan de hand van filmpjes leerden bezoekers van de vrijmarkt gebaren rond Koningsdag. Zie ook p. 24 en 28. De Gebarenboom is te huur en op aanvraag maken de leerlingen filmpjes rond het thema van een evenement.

E-mail: Infoguyotvso@kentalis.nl
WhatsApp: 06 1000 7855

INFOLIO

HET HEEFT ZIJNE MAJESTEIT BEHAAGD...

Benny Elferink, onvermoeibare belangenbehartiger voor alle doven, werd op 26 april tot zijn grote verrassing door de burgemeester van Woudenberg benoemd tot Ridder in de Orde van Oranje-Nassau.

De FODOK feliciteert hem van harte: deze onderscheiding is meer dan verdiend! De FODOK ziet Benny Elferink als een belangrijk en onmisbaar rolmodel voor dove en slechthorende jongeren en kinderen.

In een eerder FODOKFORUM-interview zei hij onder andere dit:

'Ikzelf geef niet veel om beeldvorming, maar om resultaten. Redelijkheid is daarbij ontzettend belangrijk: we kunnen niet altijd claimen, we moeten eerst begrip kweken, voordat duidelijk is dat we recht hebben op iets! De balans ligt wat mij betreft ergens tussen recht en redelijkheid.'

'In de maatschappij moet je wat voor elkaar doen. En dan niet alleen als dove, maar gewoon als burger in de samenleving.'
'Ik wil de dove jongeren van nu ook duidelijk maken dat het belangrijk is om actief te zijn, een bijdrage te leveren. Zeuren helpt niet. Je moet lobbyen, in gesprek blijven. Er zijn zoveel dossiers waarvoor we als belangenorganisaties aandacht moeten blijven vragen bij de overheid: verbinding zoeken is dan heel belangrijk.'

COLOFON

FODOKFORUM is het halfjaarlijkse leden- en donateursmagazine van de FODOK - Federatie van Ouders van Dove Kinderen - met of zonder CI.

Redactieadres

FODOK - Randhoeve 221,
3995 GA Houten, o.v.v. FODOKFORUM
030 - 290 03 60 of info@fodok.nl
www.fodok.nl

IBAN: NL05 ABNA 0429 4748 57

Nummer 18

Redactie Inge Doorn, Mariën Hannink,
Karla van der Hoek, Henk Prevaes,
Map van der Wilden.

Vormgeving en opmaak: Helga Wening
van Raan (Studio Hooghalen).

Tekstbijdragen en fotografie

Wij bedanken iedereen die meegeschreven heeft en/of foto's beschikbaar heeft gesteld voor dit nummer.

Druk Veldhuis Media

FODOKFORUM nr 19 verschijnt in het najaar van 2018. Daarnaast verschijnt enkele keren per jaar een korte digitale update van FODOKFORUM.

Wilt u uw lidmaatschap opzeggen? Doe dit dan vóór 1 oktober. Opzeggen kan telefonisch: 030 - 290 03 60 of per e-mail: info@fodok.nl

DOOFVRIENDELIJK GRONINGEN

Dick de Bruijn (31) is doof en woont in Vries. Dick heeft op een dovenschool gezeten en ging na groep 8 naar het regulier onderwijs. Momenteel werkt Dick als leerkracht op een dovenschool. Hij werkte ook mee aan de FODOK-dvd *Lezen leuker maken* voor dove en slechthorende kinderen en jongeren - met of zonder CI.

De ochtendjournaals, het jeugdjournaal, de intocht van Sinterklaas, het Sinterklaasjournaal en Prinsjesdag, allemaal hebben ze iets gemeen: ze worden op televisie al enige tijd voorzien van een tolk NGT. Zo kunnen NGT-gebruikers nog beter en vaak ook live de gebeurtenissen in Nederland volgen. Dit jaar kwam daar Koningsdag bij. Voor het eerst werd het bezoek van de koning vertaald in NGT, met een Gronings tintje dankzij de tolken uit Groningen! Weer een mooie toevoeging aan het aanbod in NGT op televisie. Alleen vind ik het jammer dat de speciale getolkte uitzendingen zoals Koningsdag en de intocht van Sinterklaas tegenwoordig worden verbannen naar een of ander digitaal themakanaal waarnaar we speciaal moeten zoeken. In het begin was het gewoon op de reguliere zenders en zo kwamen horende mensen ook makkelijker in aanraking met gebarentaal. Maar aan de andere kant moeten we blij zijn dat we dit toch nog ergens live op televisie kunnen volgen.

Gelukkig was er in de reguliere uitzending ook iets in gebaren te zien! Dankzij de kerngroep Doofvriendelijk Groningen waren op twee podia langs de route van de koning tolken NGT te zien voor het aanwezige publiek. Zo konden NGT-gebruikers ook meekrijgen wat er werd gezegd. Deze tolken kwamen ook soms in beeld op tv. Ook was bij een van de podia een optreden van kinderen/

jongeren, waaronder ook leerlingen van de Guyotschool SO en VSO. Je zag de koninklijke familie regelmatig naar deze leerlingen turen. Wat zouden ze ervan hebben gevonden..?

Dat was niet het enige. In het Noorderplantsoen was er een Gebarenboom waar de bezoekers gebaren konden leren en het Dovenclubhuis was open voor informatie en wat lekkers. Voorafgaand aan Koningsdag werd ook door een doof persoon de vertaling van 'Mien Grunneger Stad' in NGT gemaakt en online verspreid.

Al deze beelden en activiteiten zorgen er hopelijk voor dat mensen gaan beseffen dat de NGT ook een onderdeel is van onze samenleving en er gewoon bij hoort. Hopelijk wordt het ooit vanzelfsprekend dat bij grote of kleine gebeurtenissen in Nederland standaard NGT zichtbaar is, door tolken of door activiteiten. Misschien ook wel met een eigen kanaal waar alles in NGT te zien is!

Met deze dag hebben we een mooie stap voorwaarts gezet. Welke groep mensen gaat iets bedenken om NGT verder op de kaart te zetten?!

(Zie ook FOTOFOCUS op p. 28)

Dick de Bruijn

JAARVERSLAG 2017

FODOK-intern

Na het feestelijke jubileumjaar 2016 kwam in 2017 de klap hard aan: de FODOK bleek zich in de rode cijfers te bevinden. Dat was deels het gevolg van de afname van de subsidie-inkomsten vanuit overheid en private fondsen. En van de afwijzing door het ministerie van VWS van de financiële verantwoording van het project Grow2work. Voor dit project, van 2012 tot en met 2015, was de FODOK portefeuillehouder en uitvoerder namens het Platform doven, slechthorenden en tos. Het was een zeer succesvol project. Een naar ons idee onterechte oordeelonthouding door de accountant ligt aan de afwijzing ten grondslag. De FODOK moest daarom een aanzienlijk bedrag (€ 37.888) terugbetalen. Er is een bezwaarprocedure gestart, die nog loopt.

De FODOK heeft advies ingewonnen en met diverse partijen gesproken over de slechte financiële situatie. En ook in 2018 wordt er nog onderzoek gedaan naar hoe de FODOK weer financieel op de rails te krijgen. Om de financiën weer enigszins op orde te krijgen, zag het FODOK-bestuur zich genoodzaakt beide beleidsmedewerkers minder uren te laten werken in 2018.

Maar gelukkig was er ook goed nieuws. De nieuwe FODOK-website werd opgeleverd en er werd enthousiast gewerkt aan een belangrijke nieuwe uitgave, *Een doof of slechthorend kind in de groep*, dat voorjaar 2018 uitkwam, met subsidie van het Revalidatiefonds en het Fonds voor het Dove en Slechthorende Kind. En er waren ook leuke activiteiten voor kinderen en ouders: goed bezochte en interessante huiskamerbijeenkomsten, informatie- en uitwisselingsavonden over o.a. empowerment, taal leren en tolken. En ook de buitenactiviteiten, zoals lammetjes knuffelen en een watersafari, werden door kinderen én ouders gewaardeerd.

De flyer/boekenlegger *Interactief voorlezen met dove en slechthorende kinderen: plezier voor twee!*, ontwikkeld in nauwe samenwerking met Kentalis, NSDSK en Pento en voorzien van links naar nuttige en leuke filmpjes, verscheen dit jaar, is gratis verkrijgbaar en ook te downloaden op de FODOK-website.

Voor onze leesbevorderingsactiviteiten was er ook minder goed nieuws: na ruim twintig jaar moeten we stoppen met de Troef-reeks. Het ministerie van OCW beëindigde de financiering en de daaropvolgende fondsenwerving leverde onvoldoende op. Begin 2017 verschenen nog *Naar de grens* en *De overtocht* in de trilogie *Vluchten voor de oorlog*, over een jongen die uit Syrië vlucht. Gelukkig kon de uitgave van het derde deel (*Veilig in Nederland?*) met subsidie van het Hermusfonds en de Stichting Vrienden van Effatha veiliggesteld worden. Dit boek verscheen voorjaar 2018.

Verder kwam de FODOK dit jaar met een nieuwe beleidsvisie, ook te vinden op de FODOK-website.

Bestuurslid Constantijn Tilanus (die 18 jaar bestuurslid was) en kandidaat-bestuurslid Christina Cnossen trokken zich wegens drukke werkzaamheden terug uit het bestuur. De vacature voor penningmeester is nog steeds niet opgevuld. Dit illustreert wel het organisatorische probleem van de FODOK: oudere bestuursleden treden terug en jonge aanwas is er niet. Dat heeft tot gevolg dat de overblijvende bestuursleden alleen maar zwaarder belast worden. Ook het minimale aantal aanmeldingen voor de door ons uitgeschreven Algemene Ledenvergaderingen laat zien dat jonge ouders zich op een andere manier betrokken voelen bij het reilen en zeilen van de FODOK dan vroeger.

FODOK-bestuursleden en -medewerkers bezochten dit jaar wel weer een aantal congressen en symposia: de 2nd International Conference on Teaching Deaf Learners, het Congres De Staat van het Onderwijs, het jaarlijkse Siméa-congres, het 12de EURO-CIU symposium, het symposium Cochleaire Implantatie: vandaag en in de nabije toekomst, de Werkconferentie Toekomst Onderwijs aan Dove en Slechthorende kinderen, de landelijke studiedag Werken aan geluk van Kentalis en Philadelphia en de jaarlijkse studiedag van de GGz voor Doven en Slechthorenden.

Platform doven, slechthorenden en tos

In het Platform doven, slechthorenden en tos werken alle belangenorganisaties voor deze doelgroepen samen. Op bestuurlijk niveau gebeurde dat dit jaar minder dan voorheen, maar in het gezamenlijke project *Iedereen Sterk* zijn de medewerkers veel samen aan de slag. Dat leidde onder andere tot nuttige keuzehulp (bijvoorbeeld over onderwijs, zorg en CI voor kinderen) en andere informatieve websites, alle te vinden op de gezamenlijke portal www.sterkerdoor.nl.

Dovenschap en de Nederlandse Dove Jongeren (NDJ) vertrokken met hun kantoor uit Houten en dat maakt het zo belangrijke regelmatige ontmoeten wel lastiger.

De Commissie Onderzoek Geweld Jeugdzorg onderzoekt de rol die geweld speelde in het dagelijks leven van kinderen die vanaf 1945 in doveninternaten of pleeggezinnen van dovenscholen verbleven. De FODOK participeert waar mogelijk, helaas is er nog weinig input van dove volwassenen. Meldingen kunnen gedaan worden op <https://www.commissiegeweldjeugdzorg.nl/meldpunt/>. Daar is ook uitleg in NGT.

Divers Doof

Divers Doof, de federatie van FODOK, NDJ en Stichting Plots- en Laatdoven, organiseerde diverse ontmoetingsmomenten. Het project *Drank & Drugs*, dat we samen met diverse aanbieders uitvoeren, kon dit jaar voorzichtig van start gaan: het duurde even voor de benodigde gelden waren geworven. Helaas heeft het bestuur van de NDJ eind 2017 besloten voorlopig uit de federatie van Divers Doof te stappen. Het bestuur heeft onvoldoende menskracht om een vertegenwoordiger af te vaardigen.

Onderwijs en opvoeding

FODOK en zusterorganisatie FOSS organiseerden in 2017 diverse ouderavonden over Passend Onderwijs, waar informatie werd gegeven en ervaringen werden gedeeld. Leerlingen en hun ouders blijken in diverse situaties tegen hindernissen aan te lopen, zoals gebrek aan informatie, onderschatting en onvoldoende deskundige ambulante begeleiders. Reden waarom FODOK en FOSS al jaren aandringen op speciaal in dove en slechthorende leerlingen gespecialiseerde ambulante begeleiders. Dat en nog veel meer hebben FODOK en FOSS ook kenbaar gemaakt in een gezamenlijke reactie op het Siméa-onderzoek naar de toekomst van het onderwijs (regulier en speciaal) aan doven en slechthorenden, waarbij veel ouders, professionals en (oud-) leerlingen betrokken waren. De door FODOK en FOSS geformuleerde visie op de toekomst van het onderwijs aan dove en

slechthorende leerlingen is te vinden op onze website. Wij hebben nog niet de indruk dat de onderwijsaanbieders binnen Siméa werkelijk eendrachtig werken aan toekomstbestendig onderwijs voor dove en slechthorende leerlingen.

Ook in 2017 werd door diverse partijen gewerkt aan het Siméa-project *Informatie en inzicht*, basis voor partnerschap, dat moet leiden tot een informatieve website voor ouders en leerlingen over de mogelijkheden van de ambulante begeleiding.

De FOSS ontwikkelde in nauwe samenwerking met de FODOK de leuke website www.erbijhoren.nl, met talloze tips voor dove of slechthorende kinderen in een reguliere setting.

Zorg

De FODOK was dit jaar betrokken bij diverse overleggen over de expertisefunctie en bekostiging van de ZG-zorg, de zorg voor mensen met een zintuiglijke beperking: een ingewikkeld en tijdrovend traject. Voor het project *Bekend & Bemind* bij Gemeenten, waarbij we samen met de Oogvereniging proberen gemeenten beter toe te rusten voor burgers met een zintuiglijke beperking, werd alvast een begin gemaakt met de aanpassing van de website Oog op Zorg en werd besproken hoe gemeenten het best over de streep getrokken kunnen worden.

De financiering van de GGz voor doven en slechthorenden is een jaarlijks terugkerend thema: die is nog steeds ontoereikend.

Arbeid

In het kader van het vervolgproject Grow2work is er in 2017 hard gewerkt en veel gebeurd: er waren diverse bijeenkomsten, trainingen en workshops. De Facebook-community groeide van 300 naar 700 leden. Er waren diverse gesprekken met werkgevers, zowel met bedrijven die reeds een en ander weten over de doelgroep als met bedrijven die nog onbekend zijn met doven en slechthorenden. Een greep uit de werkgevers waarmee gesproken is: Manpower, Atos, 's Heerenloo en De Verbinding. Ook wordt er goed samengewerkt met het UWV. Er is een film gemaakt, er zijn diverse ervaringsverhalen opgetekend en communityleden zijn opgeleid om voor het project relevante reportages te maken. Er is een plan ingediend bij het Oranje Fonds om doven en slechthorenden stap voor stap te begeleiden naar werk. Dit plan valt in het programma *Meer Kansen Voor Jongeren*, dat loopt van 2018 tot en met 2020.

Tolkvoorziening

Dankzij de zware lobby vanuit het Platform doven, slechthorenden en tos is de decentralisering van de tolkvoorziening leefuren

(waardoor het risico bestond dat iedere gemeente haar eigen regeling zou gaan opzetten) van de baan: een groot succes! Verder wordt de door ons zo gewenste harmonisatie van de tolkvoorziening in het leef-, werk- en onderwijsdomein nader onderzocht door de departementen van VWS, SZW en OCW, uiteraard in nauw overleg met het Platform.

Cochleaire Implantatie

Zoals eerder aangestipt is in 2017 een prachtige keuzehulp ontwikkeld om ouders te ondersteunen die informatie zoeken over CI voor hun kind: <http://cikeuzehulpkinderen.nl>. OPCI (Onafhankelijk Platform Cochleaire Implantatie) was dit jaar op diverse terreinen actief: uiteraard in voorlichting en lotgenotencontact, maar ook op het gebied van belangenbehartiging, onder andere in gesprekken met CI-teams. Er is sprake van een toenemende wachtlijst voor CI-operaties. Bij meerdere CI-teams moeten mensen wel anderhalf tot twee jaar wachten voordat zij geopereerd kunnen worden. In 2017 is OPCI met een actie gestart om deze wachtlijsten aan te pakken. OPCI speelt ook een belangrijke rol in het Europese netwerk EUROCIU, de European Association of Cochlear Implant Users. In april werd het SHIEC-project afgesloten. Voor dit project is een prototype van een applicatie ontwikkeld waarmee CI-gebruikers beter inzicht krijgen in hun CI-gebruik. Ze kunnen thuis testen doen, informatie over hun CI raadplegen en

digitaal een revalidatieprogramma volgen. Zo zijn gebruikers minder afhankelijk van het CI-team.

Tot slot

2017 was een roerig en een zwaar jaar, zowel voor de bestuursleden als voor de medewerkers van de FODOK. In dat licht bezien is het ongelooflijk dat er nog zoveel is gedaan ten behoeve van dove kinderen en hun ouders. Wij vinden, en met ons veel andere ouder-, gehandicapten- en patiëntenorganisaties, dat de overheid die steeds zwaarder wordende (en steeds minder makkelijk financierbare) taken van onze organisaties nu toch eens op waarde moet gaan schatten en ons niet moet afschepen met bedragen waarvan we nog niet eens een medewerker kunnen betalen. Er wordt immers door zoveel instanties en door zoveel mensen een beroep op ons gedaan. De gezamenlijke belangenorganisaties hebben daarom half april 2018 een noodkreet met concrete voorstellen naar de Tweede Kamer gestuurd. Er zou heel wat stilvallen als organisaties als de onze ophielden te bestaan...

*April 2018,
het bestuur van de FODOK*

FOTOFOCUS

Koningsdag 2018 in Doofvriendelijk Groningen Voor het eerst werd het bezoek van de koning vertaald in NGT, met een Gronings tintje dankzij de tolken uit Groningen en het optreden van de leerlingen van de Guyotschool voor so en vso! Met deze dag hebben we een mooie stap voorwaarts gezet, schrijft Dick de Bruijn in zijn column op pagina 24. Welke groep mensen gaat iets bedenken om NGT verder op de kaart te zetten?!